

І. Ф. Шумілова

доктор педагогічних наук,
доцент кафедри менеджменту та адміністрування
Бердянського державного педагогічного університету

ОСОБИСТІСНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ПІДХОДИ В РОЗКРИТТІ СУТІ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ПРОВІДНИЦТВА

Статтю присвячено важливій та актуальній проблемі збереження національної традиції та освітньої новації в історії педагогіки. У зв'язку із цим пріоритетного значення набуває визначення проблем, що існували в другій половині XIX – на початку XX століття в освіті, й з'ясування шляхів їх розв'язання, які пропонували відомі просвітники, педагоги, громадські діячі північно-приазовського регіону.

У статті наголошується, що проблема збереження національної традиції та освітньої новації в історії педагогіки, аналіз і творче використання досвіду провідницької місії педагогів, просвітників, громадських діячів Північного Приазов'я зумовлена необхідністю підготовки керівника у сфері освіти нової формації, який здатен вносити прогресивні зміни в розвиток освіти як на рівні регіону зокрема, так і суспільства в цілому.

Наголошується, що регіональна специфічність дослідження має ґрунтуватися на своєрідному матеріалі конкретної місцевості, що дозволяє виявити, проаналізувати й осмислити об'єктивні закономірності еволюції національної освіти й педагогічної думки України другої половини XIX – початку XX століть, а це сприятиме доцільності й ефективності загальнокультурної підготовки менеджерів освіти.

У статті здійснено аналіз особистісно діяльнісного підходу, який спирається на два рівноправні підходи – особистісно зорієнтований і діяльнісний. Реалізація особистісно-зорієнтованого підходу базується на науковому уявленні про особистість та її структуру, в контексті якої й стає можливим цілісний розгляд окремих психічних функцій, властивостей, психолого-педагогічних явищ, процесів.

Узагальнено, що вивчення питань загальнокультурної підготовки майбутніх менеджерів освіти передбачає розгляд і дослідження на стику особистісно зорієнтованого й діяльнісного підходів, що розкриває нові можливості розуміння проблеми, котрі впливають із діяльнісної характеристики особистості, яка прагне самоідентифікації, самореалізації та здатна визначати «антитрадиціоналізм мислення та діяльності, на основі якого сучасна особистість починає сприймати себе як учасника нескінченного діалогу» й суб'єкт-суб'єктної взаємодії, використати власний потенціал культуросоціально й природовідповідно. Усі ці ознаки особистісно-діяльнісного підходу мають цільовий, проєктувальний, моделювальний і технологічний характер, що приводить до визначення оптимального стану професійної самоідентифікації особистості.

Ключові слова: особистісно-діяльнісний підхід, загальнокультурна підготовка менеджерів освіти, провідницька діяльність, просвітницька діяльність.

Постановка проблеми. В основу дослідження покладено реалізацію особистісно-діяльнісного й регіонального підходів, що дозволяє через призму «нової локальної історії» осмислити унікальність провідницької діяльності земських і громадських діячів, педагогів і з'ясувати значення загальнокультурної підготовки менеджерів освіти на засадах провідництва. У такому випадку методологія особистісно-діяльнісного підходу уможливіє розкриття суті провідницької діяльності як особливого виду соціальної активності просвітників, педагогів, громадських діячів Північного Приазов'я другої половини XIX – початку XX століть.

Адже проблема збереження національної традиції та освітньої новації в історії педагогіки, аналіз і творче використання досвіду провідниць-

кої місії педагогів, просвітників, громадських діячів Північного Приазов'я зумовлена необхідністю підготовки керівника у сфері освіти нової формації, який здатен вносити прогресивні зміни в розвиток освіти як на рівні регіону зокрема, так і суспільства в цілому. Регіональна специфічність дослідження ґрунтується на своєрідному матеріалі конкретної місцевості у виявленні об'єктивних закономірностей еволюції національної освіти й педагогічної думки України другої половини XIX – початку XX ст. Провідницька діяльність представників земств, громад залежала від соціально-економічної трансформації на політичному, соціальному й економічному рівнях і сприяла становленню та розвитку народної освіти, формуванню національної культури. І це

позначалось на освітньому просторі губерній Російської імперії.

Особистісно-діяльнісний підхід спирається на два рівноправні підходи – особистісно зорієнтований і діяльнісний. Реалізація особистісно зорієнтованого підходу базується на науковому уявленні про особистість та її структуру, в контексті якої і стає можливим цілісний розгляд окремих психічних функцій, властивостей, психолого-педагогічних явищ, процесів.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Ідеї особистісно зорієнтованого підходу представлено в роботах О. Бондаревської, В. Лозової, О. Пехоти, С. Сисоєвої, А. Хуторського, І. Якиманської та інших [2; 12; 16; 19; 23; 14; 25]. Наріжним каменем особистісно зорієнтованого підходу є поняття «особистість» і «структура особистості». З філософського боку особистість об'єктивує внутрішній світ людини, що характеризується унікальністю та відкритістю. Реалізація особистості відбувається завдяки свідомому її включенню до самопізнання та самотворення, що відбивається в артефактах культури [22, с. 457]. Формування та самореалізація особистості розглядається сучасними філософами як сенс людського життя, фундамент щастя людини в єдиному й цілісному матеріально-духовному стані, що закладає основу продовження та творення особистісних смислів, індивідуального й громадського менталітету в контексті розуміння культури й світогляду, що зберігається в ментальній пам'яті покоління людей [18].

Мета статті полягає в осмисленні особистісно-діяльнісного й регіонального підходів щодо розкриття суті загальнокультурної підготовки менеджера освіти на засадах провідництва.

Виклад основного матеріалу. У психолого-педагогічному розумінні особистість – це певне поєднання психічних, психофізіологічних і соціально-психологічних властивостей: спрямованості (потреби, мотиви, інтереси, світогляд, почуття, переконання тощо), рис темпераменту й характеру, здібностей, особливостей психічних процесів, а саме пізнавальних: відчуття, сприймання, пам'яті, мислення, уяви, мови, уваги; емоційно-вольових – почуттів, волі [15]. Соціальний бік у структурі особистості становлять світогляд, потреби, інтереси, ідеали, устремління, етичні якості тощо. Метою розвитку освіти є вільний розвиток особистості [6].

Діяльнісний підхід є вихідним методом вивчення психіки й поведінки особистості – «діяльність є основою, засобом і вирішальною умовою розвитку особистості» [14, с. 78]. Підґрунтям діяльнісного підходу в педагогіці є ідеї відомих психологів Б. Ананьєва, Л. Виготського, П. Гальперіна, В. Давидова, М. Кагана, Н. Кузьміної, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна, Г. Суворової та інших [1; 3; 4; 7; 9; 10; 18; 21].

Поняття «діяльність» має чотири основних значення, а саме: праця, робота, активність, поведінка. Для розкриття суті поняття доцільно звернути увагу на те, що діяльність відіграє певну роль у становленні особистості як соціальної істоти. Категорія діяльності розглядається як «<...> специфічно людська форма відношення до навколишнього світу, зміст якої складає його доцільну зміну й перетворення в інтересах людини; умова існування суспільства» [20, с. 386]. Діяльність має певну структуру, компонентами якої є мета, засоби, результат і власне процес. У загальному розумінні термін тлумачиться як практика, в основі якої усвідомлюється та перетворюється об'єктивна дійсність, що є підґрунтям розвитку людського суспільства, рушійною силою та критерієм істинності пізнання. Структуру її складають потреба, мета, мотив, доцільна діяльність, предмет, засоби й результат [20, с. 386].

У розв'язанні проблеми єдності свідомості й діяльності психологи спираються на теорію людської діяльності, за допомогою якої людина активно впливає на навколишній світ із метою його перетворення та задоволення власних потреб. Згідно з принципом єдності свідомості й діяльності Л. Виготський та О. Леонтьєв обґрунтували положення про те, що внутрішній психічний стан явища зумовлений особливостями будови зовнішньої практики діяльності суб'єкта; зовнішня практична діяльність інтеріоризується та набуває форму внутрішньої діяльності – психічної.

Так, психологічна теорія діяльності О. Леонтьєва допомагає розкрити проблему вивчення професійних знань та умінь, визначаючи діяльність через відношення: «Ми називаємо діяльністю не будь-який процес. Цим терміном ми позначаємо тільки такі процеси, які, здійснюючи те або інше ставлення людини до світу, відповідають особливій, відповідній потребі» [11, с. 518].

Відповідно до діяльнісного підходу провідним фактором у навчанні й вихованні є діяльність. У визначенні суті загальнокультурної підготовки ми виходимо з концепції діяльності О. Леонтьєва про окрему діяльність, яка виділяється з людської діяльності та являє собою «складну сукупність процесів, що об'єднані загальною спрямованістю на досягнення певного результату» [11, с. 520]. Отже, загальнокультурні уміння доцільно розглядати як ланцюг «окремих діяльностей» із виділенням у них дій та операцій, тому що «діяльність не існує інакше, окрім як у формі дій або ланцюга дій» [11, с. 520]. Більшість операцій у діяльності людини є результатом навчання, тобто результатом сформованості умінь. Діями О. Леонтьєв називає акти діяльності, підпорядковані цілям, поданим у певних умовах, а спосіб здійснення дії – операцією. Послідовно виконані операції й складають процес здійснення дій.

За допомогою провідницької діяльності, яка здійснюється менеджерами освіти (здобувачами другого рівня вищої освіти) в процесі загальнокультурної підготовки, розвивається потреба в реалізації провідницької місії, професійних інтересів, формуються дослідницькі уміння, здатність планувати свої життєві плани. Адже діяльність є основою, засобом і вирішальною умовою розвитку особистості. З огляду на це й особистісний, і діяльнісний підходи тісно взаємопов'язані й взаємозумовлені.

Особистісно-діяльнісний підхід сприяє ефективному вивченню та розумінню закономірностей, функціонування та розвитку психолого-педагогічних явищ і процесів. Змістовність особистісно-діяльнісного підходу ґрунтується на фундаментальних засадах «формування особистості як продукту соціально-історичного розвитку, носія культури, її унікальності, інтелектуальної та моральної свободи, права на повагу» [17, с. 51]. Він розкриває механізм особистісних новоутворень, які відбуваються під впливом багатьох чинників і приводять до змін у життєдіяльності індивіда в освітньому процесі; орієнтований на природний процес розвитку й саморозвитку особистісних властивостей, професійних здібностей індивіда в процесі активної діяльності й залежить від психолого-педагогічних, організаційно-педагогічних умов.

В. Лозова, визначаючи активність як важливу рису особистості, котра знаходить вияв у позитивному ставленні до діяльності та її результатів, готовності, прагненні до самостійної діяльності, відшліфовуванні якості її здійснення, виборі оптимальних шляхів для досягнення поставленої мети, акцентує на формуванні в особистості основних якостей, рис, які характеризують її суб'єктивне ставлення до діяльності, вибір нею шляхів здійснення діяльності, глибину чи поверховість, творчість чи репродукцію в розв'язанні конкретних завдань. Ставлення суб'єкта до діяльності (його активність) дає можливість визначити й схарактеризувати специфіку інтелектуальної, волевої та емоційної сфер особистості, визначити внутрішню необхідність діяльності для суб'єкта самої діяльності. Автор наголошує, що у визначенні активності слід розрізняти активність потенційну, яка дає можливість визначити стан прагнення, психологічну готовність до діяльності й реальну, тобто здійснення цього прагнення та реалізовану готовність, унаслідок чого суб'єкт досягає мети. Саме активність передбачає вибір суб'єктом діяльності об'єктів, засобів, форм діяльності, оптимальних шляхів досягнення мети, що вимагає сформованості певних якостей – самостійності, ініціативності, відповідальності тощо [12].

Особистісно-діяльнісний підхід виступає теоретико-методологічною стратегією дослідження питань загальнокультурної підготовки менедже-

рів освіти й дозволяє вивчати зміст провідницької діяльності педагогів, просвітиків, громадських діячів, які реалізовували соціальну активність на території Північного Приазов'я в другій половині XIX – на початку XX століть. Крім цього, особистісно-діяльнісний підхід дозволяє оптимізувати способи й прийоми розвитку загальної культури, визначати шляхи її практичної реалізації та вдосконалення, вивчити специфічні особливості загальної культури діячів північно-приазовського регіону в історичній ретроспективі.

Реалізація особистісно-діяльнісного підходу сприяє поглибленню формування професійних здібностей менеджерів освіти шляхом запровадження проектування технології провідництва щодо визначення складових частин загальнокультурної підготовки менеджерів освіти; визнанню важливим фактором розвитку особистості провідницької діяльності; вибудовуванню педагогічної системи управління формуванням загальнокультурної компетентності менеджерів освіти. Водночас реалізація в дослідженні виключно особистісно-діяльнісного підходу не дає можливості розкрити зміст результату загальнокультурної підготовки, що для процесу проектування технології провідництва майбутніх менеджерів освіти має також вирішальне значення.

Загальна культура менеджера освіти виявляється не тільки в змісті його культурологічних знань, але й на рівні зацікавленості розумінням і розв'язанням наявних проблем провідництва, прагнень до саморозвитку, самовдосконалення – здатністю до провідницької діяльності.

З позиції особистісно-діяльнісного підходу провідницька діяльність майбутніх менеджерів освіти в процесі загальнокультурної підготовки розглядається нами як мотивувальна, що має певну мету, спрямована на певний об'єкт (розуміння людини), здійснюється за допомогою конкретних методів із використанням певних засобів, що приводить до конкретного результату – підготовленості до провідницької діяльності. Так, для дослідження становлять інтерес концепція розвитку вищих психічних функцій Л. Виготського; положення та ідеї теорії діяльності Б. Ананьєва, А. Бодалева, П. Гальперіна, А. Леонтєва, Б. Ломова, С. Рубінштейна, Б. Теплова; теорії поетапного формування розумових дій П. Гальперіна, Н. Талізної, Г. Ельконіна; психолого-педагогічні теорії про сутність і процес формування умінь і навичок А. Дмитрієва, Е. Кабанової-Меллер, Н. Менчинської. Крім цього, в методології навчання провідництву ми спираємося на концепцію динамічної функціональної структури особистості К. Платонова.

У дослідженні питань загальнокультурної підготовки менеджерів освіти вихідним теоретичним положенням є основоположний принцип психоло-

гії – єдність свідомості й діяльності, який стверджує, що свідомість не може бути поза діяльністю, як і діяльність без свідомості. З такої позиції особистісно-діяльнісний підхід вивчає психічне явище в контексті діяльності: діяльність і свідомість в єдності утворюють органічну не тотожність, а єдність [18]; «інструментальна» структура діяльності людини та її включеність у систему взаємин з іншими людьми. «Вищі специфічні людські психічні процеси можуть народитися тільки у взаємозв'язку людини з людиною ... і лише потім починають виконуватись індивідом самостійно» [3, с. 198–199].

Під час розгляду питань загальнокультурної підготовки менеджерів освіти доцільно звернутися до концепції Л. Виготського про культурно-історичний розвиток, який сприяє опануванню людиною тими допоміжними засобами поведінки, які людство створило в процесі історично-культурного розвитку.

У процесі реалізації менеджером освіти мети провідницької діяльності змінюється спосіб дії, структура прийому, весь устрій психологічних операцій, зовнішня діяльність переходить у внутрішню (інтеріоризується). У процесі загальнокультурної підготовки менеджерів освіти важливого значення набуває реалізація їхнього творчого потенціалу, а саме: креативність, конгруентність, критичність мислення, вміння інтерпретувати події та явища, вміння обирати інтелектуальні інструменти мислення, за допомогою яких ми сприймаємо й усвідомлюємо феноменальність провідництва.

Самоусвідомлення призводить до ідентифікації власної діяльності з провідницькою діяльністю менеджера освіти. Отже, загальнокультурна підготовка – це не просто засвоєння знань, набуття умінь і навичок, а насамперед сформованість у майбутнього менеджера освіти ціннісно-мотиваційного ставлення до провідницької діяльності, життя, творчості, науки в цілому з урахуванням того, наскільки культуровідповідним і доцільним є спосіб провідницького мислення (ментальних комплексів – інтелектуальних інструментів менеджера освіти, які дозволяють сприймати й усвідомлювати явища дійсності) щодо викладення генези провідництва в межах Північного Приазов'я на прикладах розкриття сенсу життєтворчості педагогів, просвітників, громадських діячів.

Так, земські діячі Північного Приазов'я другої половини XIX – початку XX століть – це й провідники, й просвітники. З одного боку, поняття «провідництво» й «просвітництво» суголосні. З іншого, – вони мають значні відмінності, які слід враховувати в науковому аналізі.

Так, професор В. Жадько зазначає, що «провідники єдиного замислу – це подвижники, це та категорія людей, яка докладає максимальних зусиль для того, аби «зрушити з місця» інертну масу людей, порушити їхній душевний

спокій заради того, щоб він не мав статусу суто фізичного, а постійно перебував у взаємодії з рухом мислення, а не тільки з рухом тіла. Адже це єдність протилежностей як умова єдності» [8, с. 92]. Отже, провідництво – це філософія буття людини творця, яка стає на шлях самопізнання, людини, яка постійно перебуває в стані творчості як потреби в самореалізації, людини, яка вірить у власні духовні сили, людини, свідомість якої не підвладна рабській психології. Така людина ніколи не буде виконавцем чужих думок і чужої волі.

Просвітництво передбачає реалізацію просвітницької місії особистості, групи людей, команди, компанії тощо. Просвітницька діяльність спрямована на «просвітлення», ознайомлення з певними знаннями, передовими ідеями, які допомагають людині розвиватися та зростати, розширювати власні світоглядні горизонти знань. Водночас як провідники, так і просвітники володіли й володіють високим рівнем соціальної відповідальності.

Так, логіко-структурний або науковий аналіз ключових понять термінологічного поля дослідження («демократична інтелігенція», «педагогічні й громадські діячі», «земські діячі», «соціальна активність», «активна громадська позиція» тощо) дозволяє визначити провідницьку діяльність педагогів і громадських діячів (демократичної інтелігенції) Північного Приазов'я (друга половина XIX – початок XX ст.) як особливий вид соціальної активності педагогів і громадських діячів, що ґрунтується на подвижництві, громадянськості, соціальній і моральній відповідальності, активній громадській позиції.

Характеристика цілей і завдань особистісно-діяльнісного підходу, а також самі зміни, які відбуваються за умов його реалізації в дослідженні, перебудовує його процесуально-технологічний аспект у такий спосіб, щоб суб'єкти освітнього процесу опанували також і педагогічну діяльність в її цілісному уявленні.

Висновки і пропозиції. Таким чином, вивчення питань загальнокультурної підготовки майбутніх менеджерів освіти передбачає розгляд і дослідження на стику особистісно зорієнтованого й діяльнісного підходів, що розкриває нові можливості розуміння цієї проблеми, котрі випливають із діяльнісної характеристики особистості, яка прагне самоідентифікації, самореалізації та здатна визначати «антитрадиціоналізм мислення та діяльності, на основі якого сучасна особистість починає сприймати себе як учасника нескінченного діалогу» [13, с. 63] та суб'єкт-суб'єктної взаємодії, використати власний потенціал культуродоцільно й природовідповідно. Усі ці ознаки особистісно-діяльнісного підходу мають цільовий, проєктувальний, моделювальний і технологічний характер, що приводить до визначення оптимального стану професійної самоідентифікації особистості.

Список використаної літератури:

1. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. 3-е изд. Санкт-Петербург : Питер, 2003. 282 с.
2. Бондаревская Е.В. Теория и практика личностно-ориентированного образования. Ростов-на-Дону : Изд-во Ростовского пед. ун-та, 2000. 352 с.
3. Выготский Л.С. Развитие высших психических функций. Из неопубликованных трудов. Москва : Изд-во Акад. пед. наук, 1960. 500 с.
4. Гальперин П.Я. Формирование знаний и умений на основе теории поэтапного усвоения умственных действий : сборник статей. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1968. 135 с.
5. Гершунский Б.С. Философия образования : учебное пособие для студентов высших и средних педагогических учебных заведений. Москва : Московский психолого-социальный институт, 1998. 432 с.
6. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
7. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения : опыт теоретического и экспериментального психологического исследования : учебное пособие для вузов. Москва : Академия, 2004. 283 с.
8. Жадько В.А., Бідзіля П.О. Провідник і провідництво в освітній діяльності. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки*. 2018. Вип. 2. С. 86–98. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpu_2018_2_11 (дата звертання: 12.10.2019).
9. Каган М.С. Человеческая деятельность. Москва : Политиздат, 1974. 328 с.
10. Кузьмина Н.В. Очерки психологии труда учителя : психологическая структура деятельности учителя и формирование его личности. Ленинград : Изд-во Ленинград. гос. ун-та, 1967. 183 с.
11. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность : пособие. URL : <http://www.psylib.ukrweb.net/books/leona01/txt04.htm> (дата звертання: 10.09.2020)
12. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання : навчальний посібник. Харків : ОВС, 2002. 400 с.
13. Людиномірність гармонізації культурно-освітнього простору особистості : методологія, експертиза та психолого-педагогічні рецепції : монографія / І.П. Аносов, В.В. Молодиченко, Т.С. Троїцька ; за заг. ред. Т.С. Троїцької. Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2012. 378 с.
14. Нечепоренко Л.С. Сучасна педагогіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2007. 216 с.
15. Петровский А.В. Личность. Деятельность. Коллектив. Москва : Политиздат, 1982. 255 с.
16. Пехота О.М. Особистісно орієнтоване навчання : підготовка вчителя : монографія / О.М. Пехота, А.М. Огарева. Миколаїв : Вид-во «Іліон», 2005. 272 с.
17. Психологическая энциклопедия / под ред. Р. Корсини, А. Ауэрбаха. 2-е изд. Санкт-Петербург : Питер, 2003. 1096 с.
18. Рубинштейн С.Л. Бытие и сознание. Человек и мир. Москва, Санкт-Петербург : Питер, 2003. 512 с.
19. Сисоєва С.О. Творчий розвиток учнів у контексті особистісно-орієнтованого навчання. *Гуманітарні науки*. 2001. № 1. С. 110–118.
20. Советский энциклопедический словарь. Москва : Советская Энциклопедия, 1979. 1600 с.
21. Суворова Г.А. Психология деятельности : учебное пособие для студентов психологических и педагогических вузов. Москва : ПЕРСЭ, 2003. 176 с.
22. Філософський енциклопедичний словник : довідкове видання. Київ : Абрис, 2002. 568 с.
23. Хуторской А.В. Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному? : пособие для учителя. Москва : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. 383 с.
24. Ягупов В.В. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. 560 с.
25. Якиманская И.С. Формирование интеллектуальных навыков в процессе производственного обучения. Москва : Высшая школа, 1979. 88 с.

Shumilova I. Personal-active and regional approaches in disclosure of the essence of general cultural training of managers of education in on the basis of guidance

The article is devoted to the significant and topical problems of preserving the national tradition and educational innovation in the history of pedagogical science. In connection with it, priority is given to identifying problems that existed in the second half of the nineteenth – early twentieth century in education and clarifying ways to solve them, suggested by well-known educators, teachers, public personalities of the North Azov region.

The article emphasizes that the problem of preserving national traditions and educational innovations in the history of pedagogical science, analysis and creative use of the experience of the leading mission of teachers, educators, public personalities of the North Priazovye due to the needs of training a leader in education of new formation, education both at the level of the region in particular and society as a whole.

It is emphasized that the regional specificity of the study should be based on the specific material of a particular area that allows to identify, analyze and comprehend the objective patterns of evolution of national education and pedagogical thought of Ukraine in the second half of the XIX – early XX centuries.

The article analyzes the personal-active approach that is based on two equal approaches – personality-oriented and active. The implementation of personality-oriented approach is based on the scientific idea of personality and its structure, in the context of which it becomes possible to consider a holistic view of individual mental functions, properties, psychological and pedagogical phenomena, processes.

In general, the study of general cultural training of future managers of education involves consideration and research at the intersection of personality-oriented and active approaches that opens up new possibilities for understanding this problem, arising from the activity characteristics of the individual seeking self-identification, self-fulfillment and activity on the basis of which the modern personality begins to perceive himself as a participant in endless dialogue and subject-subject interaction, using their own potential culturally and environmentally appropriate. All these features of the personality-active approach have purpose, design, modeling and technological nature that leads to the determination of the optimal state of professional self-identification of manager in education.

Key words: *personal-active approach, general cultural training of managers in education, guidance activity, educational activity.*